جان‌باختگان انتخابات؛ کشته‌شدگان اعتراضات ۸۸

فرشته قاضی
روزنامه‌نگار

۳۰ خرداد ۱۳۹۵ - ۱۹ ژوئن ۲۰۱۶

با گذشت هفت سال از اعتراضات انتخاباتی سال ۱۳۸۸ در ایران که کشته شدن ده‌ها نفر از معترضان را در خیابان‌های تهران به دنبال داشت، هنوز آمار دقیقی از تعداد کشته‌شدگان وجود ندارد.

حکومت مسئولیت مرگ هیچ‌یک از جان‌باختگان را بر عهده نگرفت و آن دسته از خانواده‌هایی هم که شکایت به دستگاه قضایی بردند و خواستار معرفی و محاکمه قاتل یا قاتلان اعضای خانواده خود شدند به نتیجه‌ای نرسیدند.

کشته‌شدگان وقایع بعد از انتخابات ریاست جمهوری آن سال یک دست نبودند، برخی به اعلام نام محمود احمدی‌نژاد به‌عنوان برنده انتخابات اعتراض داشتند و در راهپیمایی‌ها و تجمعات اعتراض‌آمیز حضور یافتند و برخی دیگر رهگذرانی بودند که در فاصله خرداد ۱۳۸۸ تا اسفند ۱۳۸۹ هدف گلوله قرار گرفتند، زیر ماشین‌های نیروی انتظامی له شدند یا بر اثر ضربات باتوم یا استنشاق گاز اشک‌آور جان باختند.

این کشته‌شدگان از همه طیفی بودند کارگر، کارمند، دانشجو، روزنامه‌نگار، خانه‌دار، مجروحان و معلولان جنگ ایران و عراق، کسانی که شغل آزاد داشتند، سرباز بودند یا پزشک. اما برخورد حکومت در قبال همه آنها تقریبا یکسان بود: مسئولیتی نپذیرفت، تعدادی از جان‌باختگان را "بسیجی" معرفی کرد و معترضان را مسئول خون آنها دانست.

پرونده‌های نافرجام

درست هفت سال پیش، یعنی روز سی خرداد ۱۳۸۸، یک روز بعد از سخنان آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی در نماز جمعه تهران، انتشار یک فیلم نام ایران را به صدر خبرهای رسانه‌های جهان برد. رهبر ایران خواهان پایان یافتن اعتراضات خیابانی شده بود و گفته بود: "اگر نخبگان سیاسی بخواهند قانون را زیر پا بگذارند، یا برای اصلاح ابرو، چشم را کور کنند، چه بخواهند و چه نخواهند مسئول خون‌ها و خشونت‌ها و هرج‌ومرج‌ها، آنهایند". روز بعد از این سخنرانی، انتشار فیلم جان باختن ندا آقاسلطان در خیابانی در تهران مردم دنیا را شوکه کرد. فیلمی که به نوشته نشریه تایم به عنوان پربیننده‌ترین لحظه مرگ یک انسان در تاریخ بشر ثبت شد. هفت سال از آن زمان گذشته، اما نه مظنونی تحت تعقیب قرار گرفته و نه قاتلی معرفی شده است.

GETTY

ندا آقا سلطان به نماد اعتراضات انتخاباتی ایران تبدیل شد

عبدالصمد خرمشاهی، وکیل خانواده ندا آقاسلطان می‌گوید که پرونده همچنان بلاتکلیف است: "پرونده در مرحله بازپرسی باقی ماند. قرار بود بازسازی صحنه صورت بگیرد که بحث شهود هم مطرح شد. خانواده ندا به فردی مظنون بودند که در جلسه بازپرسی از این فرد من هم حضور داشتم پس از آن بود که گفتند بازسازی صحنه صورت می‌گیرد، اما در همین مرحله همه‌چیز متوقف شد و هیچ اقدامی دیگر صورت نگرفت."

در همان روز ۳۰ خرداد، فاطمه سمسارپور به‌اتفاق فرزندش کاوه میراسدالهی در مقابل منزل مسکونی‌شان در حالی هدف گلوله قرار گرفتند که پسر ۱۲ ساله این خانواده از پنجره شاهد گلوله خوردن مادر و برادرش بود. خانم سمسارپور زنی خانه‌دار بود که همان روز جان باخت، اما کاوه میراسدالهی، دانشجوی دانشگاه شریف، چندین بار تحت عمل جراحی قرار گرفت. حسن میراسدالهی، پدر کاوه و همسر خانم سمسارپور می‌گوید: "آخرین حرف را سه

سال قبل در دادگاه نظامی به ما زدند و گفتند قاتل ناشناس است، ولی اگر می‌خواهید دیه بگیرید. چون قاتل ناشناس است، دیه از بیت‌المال پرداخت می‌شود. من بیرون آمدم و دیگر هرگز نرفتم پی گیری کنم. یکبار هم البته از دادگاه جنایی شاپور به من گفتند که همسایه‌ها را که شهادت داده بودند جمع کن، گفتم چند سال گذشته و حالا شاهد می‌خواهید؟ اصلاً چه کسی دیگر جرئت می‌کند شهادت بدهد. نرفتم. پرونده مشخص است خودشان هم می‌دانند و نخواستند کاری کنند."

او می‌گوید که هیچ‌یک از فرزندانش هیچ‌وقت حاضر نشده‌اند درباره روز ۳۰ خرداد و آنچه که اتفاق افتاده حرف بزنند: "کاوه سال ۱۳۹۲ از دانشگاه استنفورد پذیرش گرفت و رفت. کوشا که از پشت پنجره شاهد گلوله خوردن مادر و برادرش بود هم امسال سال دوم مهندسی معماری دانشگاه تهران است. تا الآن هیچ‌وقت حاضر نشده‌اند درباره این مسئله حتی با من که پدرشان هستم صحبت کنند... فقط کاوه می‌گوید اگر قاتلش را هم ببینم می‌گذرم. من هم نه کینه‌ای دارم نه چیزی، اما لااقل یکی بیاید بگوید آقا اشتباه شده، لااقل یک محاکمه عادلانه بگذارند بگویند کی کرده، چرا کرده، انتظار مجازات هم ندارم. ما توقع مرگ برای هیچ‌کسی نداریم انتقامی در کار نیست. چیزی غیر از عدالت نمی‌خواهیم. خودشان می‌گویند شما یک نفس بی‌گناه را بکشید یک جامعه را کشتید. اینجا چه می‌گویند؟ فقط بگویند چرا کشتند همین... زمان آقای روحانی هم اصلاً هیچ سراغی از ما نگرفتند."

آقای میراسدالهی پیش‌تر در مصاحبه با سایت روزآنلاین گفته بود که همسر و فرزندش بر اثر صدای انفجار مقابل درب خانه رفته بودند: "فاطمه و کاوه سراسیمه پایین می‌روند ببینند چه خبر است. همسایه‌های دیگر هم پایین می‌آیند. چند نفر را می‌بینند که کلت به دست ایستاده‌اند. تعقیب و گریز با مردم به کوچه ما کشیده بود. جنب منزل ما، یک مجتمع چندطبقه است. رئیس مجتمع رو به نظامیانی که اسلحه به دست بودند، دستانش را بالا می‌برد و با اشاره به لوله گاز می‌گوید: شلیک نکنید، اینجا منفجر می‌شود. اما همان لحظه با گلوله به پای مرد همسایه می‌زنند و بلافاصله هم فاطمه و کاوه را که کنار او ایستاده بودند. فاطمه را به قلبش و کاوه را به شکمش می‌زنند. و همه اینها در حالی اتفاق می‌افتد که کوشا از پنجره همه را می‌دیده است".

علی مطهری، نماینده اصولگرای مجلس شورای اسلامی تعداد کشته‌شدگان ۳۰ خرداد ۸۸ را ۴۰ تا ۵۰ نفر اعلام کرده است. اما پرونده‌های هیچ‌یک از جان‌باختگان سرانجامی متفاوت از پرونده ندا آقاسلطان و فاطمه سمسارپور نیافت. یا مسکوت ماند و یا از خانواده‌ها خواسته شد دیه بگیرند. بهزاد مهاجر، عباس دیسناد، الیاس میرجعفری، مسعود هاشم زاده، اشکان سهرابی، کاوه (سجاد) سبزعلی پور، بهمن جنابی، محمدحسین فیض، پویا مقصود بیگی، حمیدحسین بیگ عراقی، سعید عباسی فر، سجاد قائد رحمتی، علی فتحعلیان و مریم سودبر از جمله کشته‌شدگان این روز هستند.

اما پیش از آن و در راهپیمایی معترضان در تهران که به راهپیمایی سکوت معروف شد هم ده‌ها نفر بر اثر اصابت گلوله جان‌باخته بودند. از میثم عبادی، نوجوان ۱۶ ساله به عنوان اولین جانباخته اعتراضات بعد از انتخابات سال ۱۳۸۸ نام برده می‌شود که تنها یک روز بعد از انتخابات به گفته پدرش "برای کمک به دختری که از سوی نیروهای بسیجی مورد ضرب و شتم قرار گرفته بود وارد شد، اما با شلیک گلوله‌ای بر شکمش جان باخت". اصغر عبادی، پدر او در مصاحبه‌ای گفته است "رفتم شکایت کردم. بعد گفتند یک نفر را به عنوان قاتل گرفته‌اند. قاضی آقای شاملو بود و گفت که قاتل را گرفته‌ایم و از نیروهای بسیج است. پوکه گلوله در محلی که میثم را زده بودند پیدا شد و گفتند که گلوله از همان اسلحه‌ای شلیک شده که دست این فردی که بازداشت کرده بودند، بود و به ما گفتند بروید انحصار وراثت کنید! من رفتم و این قضیه سه ماه طول کشید، اما کردم. بعد از سه ماه مرا خواستند. قاضی

پرسید با قاتل می‌خواهی چکار کنی؟ گفتم قصاصش می‌کنم همان‌طور که بچه بی‌گناه مرا کشته است. گفت بنویس و من هم همین را نوشتم و دادم. بعد که برای پیگیری رفتم گفتند قاتل، او نبود و اشتباه گرفته بودیم و آزادش کرده‌ایم.

راهپیمایی سکوت، بیست و پنج خرداد هشتاد و هشت

یک روز بعد مصطفی غنیان، دانشجوی ۲۶ ساله، به گفته پدرش هنگام الله‌اکبر گفتن بر پشت‌بام منزل مسکونی‌شان در سعادت‌آباد تهران هدف گلوله قرار گرفت و جان باخت.

روز ۲۵ خرداد ۸۸ ده‌ها نفر کشته شدند. حسام حنیفه، رامین رمضانی، کیانوش آسا، علی حسن‌پور، احمد نعیم‌آبادی، محرم چگینی، داوود صدری، علیرضا افتخاری، مهدی کرمی، سهراب اعرابی، امیرحسین طوفان پور، حسین اخترزند، ناصر امیرنژاد، حسین طهماسبی،، فاطمه رجب پور، سرور برومند، محمود رئیسی نجفی، لطفعلی یوسفیان، غلام‌حسین کبیری و مسعود خسروی دوست از جمله کشته‌شدگان روز ۲۵ خرداد هستند.

امیر یوسف زاده، یعقوب بروایه، علیرضا صبوری، محمدجواد پرنداخ، حمید مداح هم از جمله دیگر کشته‌شدگان خرداد و تیر ۸۸ هستند.

در جریان اعتراضات روز ۶ دی (عاشورا) سال ۱۳۸۸ هم چندین نفر از جمله سیدعلی موسوی حبیبی، مصطفی کریم بیگی، شهرام فرج زاده، امیرارشد تاجمیر، شبنم سهرابی، شاهرخ رحمانی، مهدی فرهادی راد، جهانبخت پازوکی و محمدعلی راسخی نیا کشته شدند.

محمد مختاری و صانع ژاله در روز ۲۵ بهمن ۸۹ هدف گلوله قرار گرفتند و جان باختند و ۲۴ اسفند همان سال که مصادف با چهارشنبه‌سوری بود بهنود رمضانی به گفته پدرش از سوی موتورسواران به شدت مورد ضرب و شتم قرار گرفت دست، پا و گردن او شکست، یکی از بیضه‌هایش ترکید و جان باخت. حالا با گذشت شش سال از جان باختن او وب‌سایت کلمه گزارش داده که سه بسیجی (علی رسولی، سالار نادری و افشین کوهی) با اتهام قتل شبه عمد به سه سال حبس و پرداخت دیه محکوم شده‌اند.

کهریزک

GETTY

متورسوارانی که به باتوم مسلح بودند و با معترضان برخورد می‌کردند

دست کم سه نفر از معترضان به نتایج اعلام شده انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸، یعنی امیر جوادی فر، محمد کامرانی و محسن روح الامینی که در جریان اعتراضات بازداشت شده بودند، در بازداشتگاه کهریزک تهران در اثر بدرفتاری مأموران جان باختند. آنها تنها جان‌باختگان بعد از انتخابات هستند که حکومت مسئولیت کشته شدن آنها را پذیرفت. دست کم دو نفر دیگر، یعنی رامین قهرمانی و احمد نجاتی کارگر پس از آزادی از این بازداشتگاه در اثر عوارض ناشی از بدرفتاری ها جان خود را از دست دادند، اما حکومت مسئولیت مرگ آنها را به عهده نگرفت. رامین پوراندرجانی، پزشک وظیفه کهریزک هم به طرزی مشکوک درگذشت که مقامات ابتدا دلیل مرگ او را مسمومیت و سپس خودکشی اعلام کردند. مسئله‌ای که خانواده او تکذیب می‌کنند.

پرونده کشته شدگان اعتراضات انتخاباتی سال ۸۸ در دستگاه قضایی ایران عمدتا راه به‌جایی نبرده و مسکوت مانده، اما در افکار عمومی باز است. از برخی از این قربانیان همچون حسام حنیفه، الیاس میرجعفری و جهانبخت

پازوکی تاکنون عکسی منتشر نشده، خانواده‌های برخی از جانباختگان تنها یک‌بار مصاحبه کردند و بعد سکوت کردند و خانواده‌های تعدادی دیگر بارها با رسانه‌های مختلف مصاحبه و برای معرفی و محاکمه قاتلان آنها پی گیری و تلاش کردند. خانواده‌های تعدادی دیگر هیچ‌وقت حاضر به مصاحبه نشدند و نام بعضی از آنها هرگز به رسانه‌ها راه نیافت.

مهمترین خبرها

نشست شورای حکام؛ ایران اسناد آژانس را ساختگی خواند؛ آمریکا: ایران دو پیشنهاد احیای برجام را رد کرد

یک ساعت پیش

آیا می توان از زندان برای ریاست جمهوری آمریکا نامزد شد؟

۵۹ دقیقه پیش

یک شهردار زن در مکزیک ساعاتی پس از انتخاب اولین رئیس‌جمهور زن کشته شد

۲ ساعت پیش

گزارش و تحلیل

چطور کرملین برای تجلیل از جنگ در اوکراین کتاب‌های مصور را به کار گرفته است

۱۵ خرداد ۱۴۰۳ - ۴ ژوئن ۲۰۲۴

ماشینی که با هر باک بنزین ۲۱۰۰ کیلومتر حرکت می‌کند

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

جواد نکونام؛ سرمربی استقلال «جام شرافت» را برد؟

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

چرا پس از صد سال، باز هم کافکا بخوانیم؟

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

عود سرطان پستان با یک آزمایش خون «قابل پیش‌بینی» است

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

یافته‌های بی‌بی‌سی؛ عطرهای گران‌قیمت با کار کودکان ارتباط دارد

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

آیا خوردن سی‌بی‌دی بی‌خطر است؟ و آیا روان انگیز است؟

۱۴ خرداد ۱۴۰۳ - ۳ ژوئن ۲۰۲۴

ادامه حواشی قهرمانی پرسپولیس؛ کاپیتان سرخ‌ها می‌گوید «آفساید» بود

پربیننده‌ترین‌ها

۱ یک شهردار زن در مکزیک ساعاتی پس از انتخاب اولین رئیس‌جمهور زن کشته شد

۲ نشست شورای حکام؛ ایران اسناد آژانس را ساختگی خواند؛ آمریکا: ایران دو پیشنهاد احیای برجام را رد کرد

۳ آیا می توان از زندان برای ریاست جمهوری آمریکا نامزد شد؟

۴ انتقاد شدید محمود عباس از اظهارات آیت‌الله خامنه‌ای: هدف قربانی کردن فلسطینی‌هاست

۵ خبرگزاری تسنیم: هیچکس در انتخابات ریاست‌جمهوری گزینه دفتر رهبری نیست

۶ آتش‌سوزی در شمال اسرائیل پس از حملات موشکی حزب‌الله لبنان

۷ قهرمانی پرسپولیس؛ اشتباهات داوری چقدر تاثیرگذار بود؟

۸ حمیده زرآبادی پس از ثبت نام: امیدوارم روزی زنی به ریاست جمهوری انتخاب شود

۹ انتخابات ایران؛ برادر ابراهیم رئیسی نتوانست ثبت‌نام کند، عارف داوطلب نشد

۱۰ شروع سفر بازگشت کاوشگر چین پس از نمونه‌برداری از نیمه پنهان ماه

چرا می‌توانید به بی‌بی‌سی اطمینان کنید؟

شرایط استفاده
سیاست حفظ حریم خصوصی
تماس با بی بی سی
درباره بی بی سی
کوکی ها

© 2024 بی بی سی. بی بی سی مسئول محتوای سایت های دیگر نیست. **سیاست ما درباره لینک دادن به سایت های دیگر.**